

คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้เรียนจิตวิทยาในศตวรรษที่ 21 The Desire Characteristics of Psychology Students in the 21st Century

ธนรัตน์ ทรงสมบูรณ์*

Thanarat Songsomboon

วิชิต อิมอารมณ**

Vichit Imarom

คณิต เขียววิชัย***

Kanit Kheovichai

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้เรียนจิตวิทยาในศตวรรษที่ 21 ที่อ้างอิงจากทักษะสำหรับผู้เรียนจิตวิทยาในการเตรียมพร้อมเพื่อความสำเร็จในการทำงานในศตวรรษที่ 21 ของสมาคมนักจิตวิทยาอเมริกา เพื่อนำข้อมูลไปเป็นแนวทางในการพัฒนารูปแบบกิจกรรมนันทนาการ และกีฬาเพื่อสุขภาพโดยใช้กระบวนการเกมิฟิเคชันในการเสริมสร้างคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนิสิตจิตวิทยาในศตวรรษที่ 21 โดยศึกษาจากสำรวจความคิดเห็นจากนิสิตจิตวิทยาและคณาจารย์ที่เข้าร่วมโครงการพัฒนาบุคลิกภาพของนิสิตจิตวิทยาที่จัดโดยภาควิชาจิตวิทยา คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ โดยใช้แบบสำรวจเกี่ยวกับคุณลักษณะนิสิตจิตวิทยาที่พึงประสงค์ จำนวน 195 คน พร้อมทั้งศึกษาเปรียบเทียบกับข้อมูลเก่าย้อนหลัง 1 ปี และสัมภาษณ์ผู้บริหาร คณบดี หัวหน้าภาควิชา และคณาจารย์ผู้สอนในสาขาวิชาจิตวิทยาจำนวน 5 คน ผลการศึกษาพบว่า คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้เรียนจิตวิทยาในศตวรรษที่ 21 ตามแนวทางของสมาคมนักจิตวิทยาอเมริกา (APA) ที่เหมาะสมต่อการนำไปจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมคุณลักษณะที่พึงประสงค์ โดยออกเป็น 2 ด้าน คือ คุณลักษณะด้านบุคลิกส่วนบุคคล ได้แก่ การปรับตัว มีจิตสำนึก

* นักศึกษาปริญญาเอกสาขการจัดการนันทนาการ การท่องเที่ยวและกีฬา ภาควิชาพื้นฐานทางการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร
Doctoral degree student Recreation Tourism and Sports Management, Department of Education Foundations, Graduate School, Silpakorn University

** อาจารย์ภาควิชาพื้นฐานทางการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร
Department of Education Foundations, Graduate School, Silpakorn University

*** ผู้ทรงคุณวุฒิ ภาควิชาพื้นฐานทางการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร
Department of Education Foundations, Graduate School, Silpakorn University

การกำกับตนเอง และคุณลักษณะด้านทางสังคม ได้แก่ การแสวงหาความร่วมมือ ความเป็นน้ำหนึ่งใจเดียว ความเป็นผู้นำ การบริหารจัดการ และการมีจิตใจบริการ

คำสำคัญ: คุณลักษณะที่พึงประสงค์, ผู้เรียนจิตวิทยา, ผู้เรียนในศตวรรษที่ 21

Abstract

This research aims to study the desirable characteristics of psychology students in the 21st century, as referenced by the competencies for psychology learners in preparing for success in the 21st-century workforce by the American Psychological Association (APA). The goal is to use this information as a guideline for developing recreational and sports activities to promote the desirable characteristics of psychology students in the 21st century, using gamification processes to enhance them. The study is based on surveys of opinions from psychology students and faculty members participating in the development project of the personal image of psychology students organized by the Department of Psychology, Faculty of Social Sciences, Kasetsart University. The survey involved 195 participants and compared data from the previous year, as well as interviews with five administrators, deans, department heads, and teaching faculty members in the field of psychology. The study found that the desirable characteristics of psychology students in the 21st century, according to the APA guidelines, are suitable for organizing activities to promote these characteristics. These characteristics are divided into two aspects: personal characteristics, including adaptability, integrity, and self-regulation, and social characteristics, including collaboration, inclusivity, leadership, management, and service orientation.

Keywords: Desired Characteristics, Psychology Students, Students in the 21st Century

บทนำ

ความเปลี่ยนแปลงเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นควบคู่ไปกับการพัฒนา ส่งผลทำให้มนุษย์จำเป็นต้องมีการปรับตัวให้เข้ากับการเปลี่ยนแปลงใหม่ๆ ที่เกิดขึ้นอยู่ตลอดเวลา หากมนุษย์สามารถปรับตัวให้เข้ากับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นได้เป็นอย่างดีจะส่งผลทำให้มีความสุขและใช้ชีวิตอยู่ท่ามกลางความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นได้ดี แต่ในขณะเดียวกันหากมนุษย์ไม่สามารถก้าวทันการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นย่อมจะส่งผลกระทบต่อความสุข

และการดำเนินชีวิตในแต่ละวันอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ ดังนั้นจึงสามารถกล่าวได้ว่าการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นย่อมส่งผลกระทบต่อความเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของมนุษย์ด้วยเช่นเดียวกัน

เมื่อโลกเปลี่ยนแปลงไป ความคิดเห็น ความต้องการ คุณค่าบางอย่างในความเป็นมนุษย์จึงย่อมเปลี่ยนแปลงไปตามการเปลี่ยนแปลงนั้น ๆ โดยเฉพาะการเปลี่ยนแปลงด้านเทคโนโลยีที่ส่งผลให้เกิดลักษณะสังคมที่มีการเปลี่ยนแปลงทางสังคมหลายประการ เช่น การเปลี่ยนแปลงจากสังคมที่เร่ร่อนล่าสัตว์มาเป็นสังคมกสิกรรมที่มีที่อยู่อาศัยเป็นหลักแหล่งเมื่อมนุษย์รู้จักการเพาะปลูก เริ่มมีลักษณะรูปแบบเศรษฐกิจแบบทุนนิยมเมื่อโลกเข้าสู่เทคโนโลยีของเครื่องจักรและอุตสาหกรรมที่สามารถสร้างผลผลิตเป็นจำนวนมากจะทำให้เกิดการสะสมและแลกเปลี่ยนผลผลิตกันได้มากขึ้น และมีการเปลี่ยนแปลงในการรับรู้ข้อมูลข่าวสารที่รวดเร็วผ่านเทคโนโลยีสารสนเทศในยุคที่มีการสื่อสารที่ไร้พรมแดน ดังนั้นคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของมนุษย์ในแต่ละยุคสมัยจึงมีความเปลี่ยนแปลงไปเพื่อตอบสนองกับการเปลี่ยนแปลงในรูปแบบต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น แต่แม้ว่าการเปลี่ยนแปลงจะนำไปสู่การพัฒนาให้คนสามารถใช้ศักยภาพในการใช้ทรัพยากรเพื่อตอบสนองความต้องการหรือความสุขของตนได้มากขึ้นเรื่อย ๆ ก็ตาม แต่ก็ปฏิเสธไม่ได้ว่าการพัฒนาที่เกิดขึ้นกลับส่งผลกระทบต่อภาวะจิตใจของมนุษย์ที่ย่ำแย่ลงสวนทางกับการพัฒนาทางด้านวัตถุอย่างสิ้นเชิง ดังจะเห็นได้จากปรากฏการณ์ต่าง ๆ ที่สะท้อนให้เห็นถึงปัญหาสุขภาพจิตที่เกิดขึ้นเป็นจำนวนมาก เช่น ความเครียด ความวิตกกังวล ท้อแท้สิ้นหวัง จนไปถึงการเจ็บป่วยทางจิตและการฆ่าตัวตาย โดยข้อมูลจากระบบศูนย์กลางการให้บริการผู้ป่วยจิตเวชของประเทศไทยรายงานว่า ระหว่างปี 2558-2559 มีผู้ป่วยมารับบริการด้านจิตเวชจำแนกรายโรค 3 อันดับแรกได้แก่ ผู้ป่วยจิตเภท วิตกกังวล และซึมเศร้า และในปีต่อมา เรามีผู้ป่วยจิตเวชอื่น ๆ ที่มีสัดส่วนมากขึ้นได้แก่ ติดสารเสพติดและแอลกอฮอล์ สมาธิสั้น โรคอารมณ์สองขั้ว และผู้ป่วยติดเกมในผู้ใหญ่ และในปี 2564 โรคจิตเวชที่มีสัดส่วนมากเป็นอันดับแรกได้แก่ จิตเภท วิตกกังวล ซึมเศร้า ติดสารเสพติด และติดแอลกอฮอล์ (กรมสุขภาพจิต, 2665) โดยมีผู้ป่วยความผิดปกติทางจิตและพฤติกรรมที่เกิดจากการใช้สารออกฤทธิ์ต่อจิตประสาท 622,172 คน จากผู้ป่วยจิตเวชทั้งหมด 3.99 ล้านคน (ศูนย์ข้อมูลและข่าวสืบสวนเพื่อสิทธิพลเมือง, 2565) และจากปัญหาสุขภาพจิตอาการซึมเศร้า โดยจากสถิติผู้ป่วยโรคซึมเศร้าที่เข้าถึงการให้บริการทางการแพทย์ในปี 2566 จากระบบฐานข้อมูลกลาง กระทรวงสาธารณสุขเมื่อวันที่ 7 มีนาคม 2566 มีผู้ป่วยสะสมก่อนปี 2566 เป็นจำนวน 1,242,134 ราย และมีจำนวนผู้ป่วยรายใหม่ในปี 2566 นับเฉพาะในไตรมาสแรกเพิ่มขึ้นถึง 14,357 ราย (กระทรวงสาธารณสุข, 2566) นอกจากนี้ในรายงานทางด้านการศึกษาซึ่งนักจิตวิทยามีความสำคัญในฐานะของการเป็นนักจิตวิทยาโรงเรียน แต่จากข้อมูลของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) พบว่ามีจำนวนนักจิตวิทยาในโรงเรียนเพียง 1 คนต่อเขตการศึกษาเท่านั้น (ไทยรัฐ, 2563) จากดังกล่าวทำให้เห็นถึงความสำคัญของสุขภาพจิต ที่นับวันจะยิ่งทวีความรุนแรงของปัญหามากขึ้นจากผลกระทบจากการพัฒนาด้านวัตถุ การดูแลรักษาและเสริมสร้างสุขภาพจิตจึงเป็นประเด็นที่สำคัญที่จำเป็นต้องใช้บุคคลากรที่เป็นมนุษย์ในการช่วยเหลือมนุษย์

ด้วยกันเอง เนื่องจากเรายังคงไม่สามารถคิดค้นเทคโนโลยีที่ทันสมัยมากพอที่จะมาทดแทนความต้องการส่วนนี้ได้จริง ๆ

การผลิตบุคลากรทางด้านจิตวิทยาที่มีคุณภาพจึงยังคงเป็นประเด็นสำคัญที่หน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง โดยเฉพาะอย่างยิ่งสถาบันอุดมศึกษาที่มีหน้าที่โดยตรงในการผลิตบุคลากรในด้านนี้ป้อนสู่ตลาดแรงงาน ประกอบกับปัจจุบันอัตราของนักจิตวิทยาซึ่งเป็นบุคลากรหลักที่สำคัญในการดูแลผู้ป่วยสุขภาพจิต มีจำนวนน้อยเพียง 729 คนจากทั่วประเทศ ซึ่งคิดเป็นจำนวนต่อประชากรมีนักจิตวิทยา 1 คนต่อประชากร 89,455 คนเท่านั้นและมีถึง 6 จังหวัดที่ไม่มีนักจิตวิทยาเลย (กระทรวงสาธารณสุข, 2564) แต่เนื่องจากยุคสมัยที่มีความเปลี่ยนแปลงไปจากอดีต จึงจำเป็นต้องมีความเข้าใจถึงคุณลักษณะของการเป็นบุคลากรด้านจิตวิทยา ว่าควรมีลักษณะที่พึงประสงค์ที่สอดคล้องกับความต้องการของสังคมและการเปลี่ยนแปลงของยุคสมัยอย่างไร จากนั้นจึงคิดหากระบวนการที่จะพัฒนาบุคลากรให้สามารถรับรู้ เข้าใจ และพัฒนาสู่การมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์นั้น ๆ ได้ ซึ่งกระบวนการพัฒนาคนนั้นประกอบด้วยวิธีการที่หลากหลายไม่ว่าจะเป็นการคัดเลือกบุคคลที่มีความเหมาะสม มาให้ความรู้ผ่านกระบวนการศึกษาเล่าเรียนและการฝึกทักษะต่าง ๆ ที่จำเป็น แต่ลำพังแค่การเรียนรู้ในเชิงทฤษฎีเพียงอย่างเดียวอาจจะไม่เพียงพอสำหรับการพัฒนาบุคลากรในด้านดังกล่าว ซึ่งการจัดกิจกรรมนันทนาการและกีฬาเสริมการเรียนรู้เป็นแนวทางที่ช่วยเสริมให้ผู้เรียนได้มีความรู้ความเข้าใจในศาสตร์ที่ต้องเรียนรู้มากยิ่งขึ้น เช่นการใช้กิจกรรมเพื่อส่งเสริมคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ค่านิยม และหลักคุณธรรมให้นักเรียน (ฐิตินันท์ ฅวนิล, 2565) นอกจากนี้กิจกรรมนันทนาการยังมีส่วนช่วยเสริมสร้างความฉลาดทางอารมณ์ซึ่งมีความสอดคล้องกับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้เรียนจิตวิทยาในด้านของการกำกับตนเอง และกิจกรรมนันทนาการมีส่วนในการเสริมสร้างภาวะผู้นำ (ธนตร ตัญญวณษ์, 2561) และในการศึกษาพบว่ารูปแบบกิจกรรมนันทนาการแบบมีส่วนร่วมมีผลต่อการเสริมสร้างความฉลาดทางอารมณ์ (เก่งกาจ เกลี้ยงแก้ว, 2562) โดยการใช้เวลาว่างที่นอกเหนือจากการเรียนปกติมาทำกิจกรรมที่เกิดประโยชน์ โดยยังคงเป็นลักษณะของการพักผ่อนสนุกสนานและมีความพึงพอใจในการเข้าร่วมร่วมด้วย ซึ่งเมื่อผู้เรียนมีความรู้สึกสนุกสนานและพึงพอใจย่อมทำให้ประสิทธิภาพการเรียนรู้เกิดขึ้นควบคู่กันอย่างมีประสิทธิภาพอีกด้วย

ดังนั้นจึงเป็นเรื่องท้าทายอย่างมากที่จะทำให้เกิดการพัฒนามนุษย์ควบคู่ไปกับการพัฒนาด้านวัตถุได้อย่างกลมกลืน และการที่จะทำให้เกิดแนวทางการพัฒนาเช่นนั้นจำเป็นต้องเข้าใจถึงคุณลักษณะของผู้เรียนในบริบทของปัจจุบัน ทักษะของผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 จึงเป็นคุณลักษณะหนึ่งซึ่งสามารถตอบโจทย์ของการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นได้รวมถึงหากสามารถศึกษาหาจุดร่วมของคุณลักษณะของการเป็นนักจิตวิทยาที่ดี ควบคู่กันแล้ว ย่อมที่จะเป็นแนวทางในการเริ่มต้นพัฒนาคนควบคู่ไปกับการพัฒนาด้านเทคโนโลยีไปด้วย ดังนั้น การศึกษาเพื่อให้ทราบถึงคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้เรียนจิตวิทยาในศตวรรษที่ 21 และพัฒนารูปแบบการประยุกต์ใช้กิจกรรมนันทนาการที่มีประสิทธิภาพและสามารถนำมาใช้เสริมสร้างและพัฒนา

คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้เรียนจิตวิทยา ซึ่งจะเป็นแนวทางการพัฒนามนุษย์ที่ควบคู่กับการพัฒนาทางเทคโนโลยีที่เป็นรูปธรรมอีกแนวทางหนึ่ง

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้เรียนจิตวิทยาในศตวรรษที่ 21 ตามแนวทางของสมาคมนักจิตวิทยาอเมริกา (APA)
2. เพื่อศึกษาแนวทางในการพัฒนารูปแบบกิจกรรมนันทนาการและกีฬาเพื่อสุขภาพโดยใช้กระบวนการเกมพีเคชั่นในการเสริมสร้างคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนิสิตจิตวิทยาในศตวรรษที่ 21

ขอบเขตของการวิจัย

ส่วนที่ 1 ศึกษาสำรวจสภาพปัญหาและสาเหตุสำคัญของปัญหาและความจำเป็นจากการศึกษาเอกสาร แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวข้อง นำมาศึกษาเทียบเคียงกับบริบทของนิสิตจิตวิทยาในเรื่องของคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนิสิตจิตวิทยาในศตวรรษที่ 21 โดยใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) โดยสำรวจความคิดเห็นจากนิสิตจิตวิทยาที่เข้าร่วมโครงการพัฒนาศักยภาพของนิสิตจิตวิทยาที่จัดโดยภาควิชาจิตวิทยา คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ โดยใช้แบบสำรวจเกี่ยวกับคุณลักษณะนิสิตจิตวิทยาที่พึงประสงค์ พร้อมทั้งศึกษาเปรียบเทียบกับข้อมูลเก่าย้อนหลัง 1 ปี เพื่อให้ทราบวาทักยะหรือคุณลักษณะใดที่จำเป็นที่ควรจะได้รับส่งเสริมให้นิสิตจิตวิทยา

ส่วนที่ 2 สัมภาษณ์ความคิดเห็นจากผู้บริหารและคณาจารย์ผู้สอนในสาขาวิชาจิตวิทยา เพื่อทราบประเด็นความต้องการเกี่ยวกับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนิสิตจิตวิทยาในศตวรรษที่ 21 โดยการสัมภาษณ์ผู้บริหาร คณบดี หัวหน้าภาควิชา และคณาจารย์ผู้สอนในสาขาวิชาจิตวิทยา จำนวน 5 ท่าน ได้แก่ คณบดีคณะจิตวิทยา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย หัวหน้าภาควิชาจิตวิทยา คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ หัวหน้าภาควิชาจิตวิทยาและการแนะแนว คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร อาจารย์ผู้สอนคณะจิตวิทยา มหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต และรองคณบดีฝ่ายกิจการนิสิต ภาควิชาจิตวิทยา คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ เพื่อทราบประเด็นความต้องการเกี่ยวกับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนิสิตจิตวิทยาในศตวรรษที่ 21 แล้วนำข้อมูลมาวิเคราะห์เนื้อหาพร้อมกับข้อมูลจากการศึกษาเอกสารและการสำรวจจากนิสิตที่กำลังศึกษาในสาขาจิตวิทยา โดยผู้วิจัยปฏิบัติตามหลักจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ทั้ง 3 ข้อ ได้แก่ หลักความเคารพในบุคคล (Respect for person) คือ 1.) เคารพในการขอความยินยอมโดยให้ข้อมูลอย่างครบถ้วนจนผู้ที่ได้รับเชิญให้เข้าร่วมในการวิจัยเข้าใจเป็นอย่างดี และให้ผู้ให้ข้อมูลตัดสินใจอย่างอิสระ

ในการให้ความยินยอมเข้าร่วมในการวิจัย เคารพในความเป็นส่วนตัวและเก็บรักษาความลับของข้อมูล 2.) หลักการให้ประโยชน์ ไม่ก่อให้เกิดอันตราย (Beneficence/non-maleficence) อาจเกิดความเสี่ยงต่อร่างกาย/จิตใจของอาสาสมัคร และ 3.) หลักความยุติธรรม (Justice) ไม่มีอคติ

นิยามศัพท์

คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนิสิตจิตวิทยาในศตวรรษที่ 21 หมายถึง พฤติกรรมที่คาดหวังให้เกิดกับผู้เรียนจิตวิทยาโดยอ้างอิงจากทักษะสำหรับผู้เรียนจิตวิทยาในการเตรียมพร้อมเพื่อความสำเร็จในการทำงานในศตวรรษที่ 21 ของสมาคมนักจิตวิทยาอเมริกา (American Psychological Association, 2013)

วิธีวิจัย

ผู้วิจัยได้ใช้กระบวนการวิจัยเชิงคุณภาพ (qualitative research) แล้วนำเสนอข้อมูลโดยวิธีพรรณนาวิเคราะห์ (descriptive analysis)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. แบบสัมภาษณ์ผู้บริหาร คณบดี หัวหน้าภาควิชา และคณาจารย์ผู้สอนในสาขาวิชาจิตวิทยาเกี่ยวกับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนิสิตจิตวิทยาในศตวรรษที่ 21 ที่อ้างอิงจากทักษะสำหรับผู้เรียนจิตวิทยาในการเตรียมพร้อมเพื่อความสำเร็จในการทำงานในศตวรรษที่ 21 (The skillful psychology student prepared for success in the 21st century workplace) ของสมาคมนักจิตวิทยาอเมริกา โดยแบ่งเป็นทักษะที่พึงประสงค์ไว้เป็น 5 ด้าน 17 ทักษะ ได้แก่ ด้านความคิด (Cognitive) ด้านการสื่อสาร (Communication) ด้านบุคลิกส่วนบุคคล (Personal) ด้านสังคม (Social) และด้านเทคโนโลยี (Technological)

การวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์สถิติพื้นฐานที่ใช้ในการวิจัย เพื่อใช้อธิบายลักษณะกลุ่มประชากร ในส่วนของแบบสัมภาษณ์ ใช้การวิเคราะห์แก่นสาระของเรื่อง พร้อมทั้งนำเอากรอบแนวคิดทฤษฎีและมุมมองต่อประเด็นที่ศึกษาของผู้วิจัยมาใช้ในการตีความข้อมูล โดยเป็นการนำข้อมูลมาจัดระเบียบเนื้อหา คัดสรรแยกแยะข้อมูล และหาข้อสรุปจากแบบแผนของกลุ่มข้อความที่คล้ายคลึงกันหรือสัมพันธ์กันสรุปเป็นความคิดรวบยอดของประเด็นที่ศึกษา

สรุปผลการวิจัย

การศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐาน (Study and Analysis) อธิบายผลการวิเคราะห์ข้อมูลออกเป็น 2 ส่วนได้แก่

1. ผู้วิจัยใช้ผลสำรวจความคิดเห็นจากนิสิตจิตวิทยาอาจารย์ที่เข้าร่วมโครงการพัฒนาบุคลิกภาพของนิสิตจิตวิทยาที่จัดโดยภาควิชาจิตวิทยา คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ โดยใช้แบบสำรวจเกี่ยวกับคุณลักษณะนิสิตจิตวิทยาที่พึงประสงค์ พร้อมทั้งศึกษาเปรียบเทียบกับข้อมูลเก่าย้อนหลัง 1 ปี เพื่อให้ทราบว่าทักษะหรือคุณลักษณะใดที่จำเป็นที่ควรจะได้รับการส่งเสริมในนิสิตจิตวิทยา

เมื่อทำการวิเคราะห์และสรุปข้อมูลแล้ว สามารถรายงานผลการประเมิน ดังนี้

ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบประเมิน

ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบประเมินจำแนกตามประเภทของผู้ตอบแบบประเมิน รายละเอียดดังตารางที่ 1

ตาราง 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบประเมิน จำแนกตามประเภทของผู้ตอบแบบประเมินคือ นิสิตที่เข้าร่วมโครงการ นิสิตพี่เลี้ยง และอาจารย์

ข้อมูลทั่วไป	ประเภทของผู้ตอบแบบประเมิน		
	นิสิตที่เข้าร่วมโครงการ	นิสิตพี่เลี้ยง	อาจารย์
เพศ			
ชาย	36 (19.9%)	3 (42.9%)	6 (42.9%)
หญิง	139 (76.8%)	4 (57.1%)	8 (57.1%)
เพศอื่นๆ	6 (3.3%)	0	0

นิสิตที่เข้าร่วมโครงการตอบแบบประเมิน จำนวน 181 คน เมื่อพิจารณาตามเพศ พบว่าเป็นเพศหญิงจำนวน 139 คน (76.8%) เพศชาย จำนวน 36 คน (19.9%) และเพศอื่นๆจำนวน 6 คน (3.3 %) มีนิสิตพี่เลี้ยงตอบแบบประเมิน จำนวน 7 คน เป็นเพศหญิง จำนวน 4 คน (57.1%) และเพศชาย จำนวน 3 คน (42.9%) และมีอาจารย์ตอบแบบประเมิน จำนวน 14 คน เป็นเพศหญิง จำนวน 8 คน (57.1%) และเป็นเพศชายจำนวน 6 คน (42.9%) โดยเป็นอาจารย์ประจำหลักสูตร/อาจารย์ผู้สอน จำนวน 8 คน (57.1%) และเป็นอาจารย์ผู้รับผิดชอบหลักสูตร จำนวน 6 คน (42.9%) ใช้ข้อคำถามปลายเปิดเพื่อสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนิสิตจิตวิทยาซึ่งแบ่งคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนิสิตจิตวิทยา

คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ มี 3 ด้านได้แก่ ด้านความรู้ ด้านทักษะ และคุณลักษณะด้านอื่น ๆ ผลปรากฏว่า นิสิตมีความคิดเห็นว่าคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนิสิตจิตวิทยาในด้านความรู้ ได้แก่ มีความรู้เกี่ยวกับศาสตร์ด้านจิตวิทยา ทฤษฎีทางจิตวิทยา และความรู้เกี่ยวกับจรรยาบรรณวิชาชีพนักจิตวิทยา ความรู้เท่าทันโลกและมีการติดตามความรู้ที่ทันสมัย ด้านทักษะ ได้แก่ มีทักษะในการสื่อสาร โดยเฉพาะการรับฟังอย่างเข้าใจ ไม่ตัดสิน ทักษะในการให้คำปรึกษา ทักษะในการสังเกตการสร้างมนุษยสัมพันธ์กับผู้อื่น ทักษะทำงานร่วมกับผู้อื่น การสร้างความสามัคคีทำงานเป็นทีมได้ ปรับตัวได้ดี ทักษะการควบคุมอารมณ์ของตนได้ ทักษะการเรียนรู้และพร้อมนำมาปรับให้เหมาะสมกับศักยภาพของตนเอง ทักษะในการแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้า การมีสติ การเข้าใจตนเองและเข้าใจผู้อื่น ทักษะการคิดโดยใช้เหตุผล ทักษะการคิดวิเคราะห์ การตั้งเป้าหมาย การกล้าแสดงออก ด้านคุณสมบัติอื่น ๆ ได้แก่ ตระหนักในหน้าที่ของตน มีความเห็นอกเห็นใจผู้อื่น (Empathy) มีจรรยาบรรณของนักจิตวิทยา (การเก็บรักษาความลับ) การวางตัวให้น่าเชื่อถือ เคารพผู้อื่น ความเข้าใจในความแตกต่างระหว่างบุคคล การมองโลกในแง่ดี ความซื่อสัตย์ มีความเมตตา มีคุณธรรมจริยธรรม มีจิตใจโอบอ้อมอารี ความเสียสละ ชอบช่วยเหลือผู้อื่น มีภาวะผู้นำ มีความรับผิดชอบต่อหน้าที่ เป็นต้น

สำหรับอาจารย์มีความคิดเห็นว่า คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนิสิตจิตวิทยาทั้ง 3 ด้าน คือ ความรู้ ได้แก่ มุ่งองค์ความรู้ด้านจิตวิทยา การทำความเข้าใจพฤติกรรมมนุษย์ การมีความรู้เกี่ยวกับเทคโนโลยี ด้านทักษะ ได้แก่ มีทักษะการทำงานด้านจิตวิทยาในการช่วยเหลือผู้อื่นให้มีสุขภาพจิตและคุณภาพชีวิตที่ดี ทักษะในการสื่อสาร ทักษะในการปรับตัว การสร้างมนุษยสัมพันธ์ การปรับตัว การบริหารจัดการอารมณ์ตนเอง การทำงานเป็นทีม และทักษะในการใช้เทคโนโลยีอย่างเหมาะสม และคุณลักษณะอื่น ๆ ได้แก่ ตระหนักและให้ความสำคัญกับจรรยาบรรณนักจิตวิทยา การมีความยืดหยุ่นตัว (Resilience) มีความรับผิดชอบ มีความอดทน และพากเพียร

สำหรับข้อมูลย้อนหลัง 1 ปีจากการสำรวจความคิดเห็นจากนิสิตจิตวิทยาและอาจารย์ที่เข้าร่วมโครงการพัฒนาบุคลิกภาพของนิสิตจิตวิทยาที่จัดโดยภาควิชาจิตวิทยา คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ โดยใช้แบบสำรวจเกี่ยวกับคุณลักษณะนิสิตจิตวิทยาที่พึงประสงค์ เมื่อทำการวิเคราะห์และสรุปข้อมูลแล้ว สามารถรายงานผลการประเมิน ดังนี้

ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบประเมิน

ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบประเมินจำแนกตามประเภทของผู้ตอบแบบประเมิน รายละเอียดดังตารางที่ 2

ตาราง 2 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบประเมิน จำแนกตามประเภทของผู้ตอบแบบประเมินคือ นิสิตที่เข้าร่วมโครงการ นิสิตพี่เลี้ยง และอาจารย์

ข้อมูลทั่วไป	ประเภทของผู้ตอบแบบประเมิน		
	นิสิตที่เข้าร่วมโครงการ	นิสิตพี่เลี้ยง	อาจารย์
เพศ			
ชาย	31 (19.87%)	4 (50.00%)	6 (42.9%)
หญิง	124 (79.48%)	4 (50.00%)	8 (57.1%)
เพศอื่นๆ	1 (0.64%)	0	0

จากข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบประเมิน พบว่าส่วนมากเป็นนิสิตเพศหญิง จำนวน 124 คน (79.48%) รองลงมาเป็นนิสิตเพศชาย จำนวน 31 คน (19.87%) และไม่ระบุข้อมูลเพศจำนวน 1 คน (0.64%) เป็นอาจารย์ประจำหลักสูตร/อาจารย์ผู้สอน จำนวน 9 คน (52.94%) และมีอาจารย์ตอบแบบประเมินจำนวน 14 คน เป็นเพศหญิง จำนวน 8 คน (57.1%) และเป็นเพศชาย จำนวน 6 คน (42.9%) โดยเป็นอาจารย์ประจำหลักสูตร/อาจารย์ผู้สอน จำนวน 8 คน (57.1%) และเป็นอาจารย์ผู้รับผิดชอบหลักสูตรจำนวน 6 คน (42.9%) ใช้ข้อคำถามปลายเปิดเพื่อสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนิสิตจิตวิทยาซึ่งแบ่งคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนิสิตจิตวิทยา คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ มี 3 ด้านได้แก่ ด้านความรู้ ด้านทักษะ และคุณลักษณะด้านอื่น ๆ ผลปรากฏว่า นิสิตมีความคิดเห็นว่า คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนิสิตจิตวิทยา คณะสังคมศาสตร์ด้านความรู้ได้แก่ มีความรู้เกี่ยวกับทฤษฎีทางจิตวิทยาและความรู้ในงานของนักจิตวิทยาและมีจรรยาบรรณวิชาชีพนักจิตวิทยา ด้านทักษะได้แก่ มีทักษะในการรับฟังผู้อื่นทั้งเพื่อนร่วมงานและผู้มารับบริการ การสื่อสาร การปรับตัวร่วมกับผู้อื่น การทำงานเป็นทีม การประสานงาน การสร้างมนุษยสัมพันธ์และสัมพันธภาพกับผู้อื่น การสร้าง Rapport (เพื่อใช้ในการทำงาน) การสังเกตพฤติกรรม การสื่อสาร การปรับตัวต่อสถานการณ์การเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ (เป็นทั้งผู้นำและผู้ตาม) การวางแผน การมองภาพรวม การแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้า การคิดอย่างเป็นระบบ การคิดสร้างสรรค์เพื่อสร้างสิ่งใหม่ที่ดี การแสดงความคิดเห็นอย่างเหมาะสม และทักษะการทำงานอย่างเป็นระบบ และคุณลักษณะอื่น ๆ ได้แก่ มีความเห็นอกเห็นใจผู้อื่น มีจิตสำนึกที่ดี มีคุณธรรม มีจรรยาบรรณของนักจิตวิทยา รักษาความลับของผู้อื่น ปฏิบัติต่อผู้อื่นด้วยความเท่าเทียม ไม่มีอคติ มองโลกในแง่ดี ยอมรับความผิดพลาดของตนเองแล้วพัฒนาตนเองให้ดีขึ้น มีความยืดหยุ่นในการทำงาน กล้าที่จะยอมรับการเปลี่ยนแปลงและเรียนรู้สิ่งใหม่ๆ มีวุฒิภาวะทางอารมณ์ ควบคุมอารมณ์ได้ ใจกว้าง เปิดใจ ยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น ยอมรับความแตกต่างระหว่างบุคคล เคารพคุณค่าความเป็นมนุษย์ ยอมรับตนเองและยอมรับผู้อื่น มีวิจารณ์ญาณในการตัดสินใจ มีความพยายาม ความมุ่งมั่นตั้งใจ

และมีเจตคติที่ดีต่อภาควิชาจิตวิทยาและการทำงานของนักจิตวิทยา เป็นต้น ในส่วนของอาจารย์มีความคิดเห็นว่าคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนิสิตจิตวิทยาด้านความรู้ ได้แก่ มีความรู้ด้านจิตวิทยาที่จำเป็นต่อวิชาชีพ และปฏิบัติงาน ด้านทักษะ ได้แก่ มีทักษะด้านการสื่อสาร ด้านภาษาอังกฤษ การสังเกตพฤติกรรม ทักษะชีวิตและการทำงานทั่วไป (generic skills) การปรับตัวในสถานการณ์ที่มีการเปลี่ยนแปลง การวางแผน การตั้งเป้าหมาย และทักษะการทำงานร่วมกับผู้อื่น และคุณลักษณะอื่น ๆ ได้แก่ มีจรรยาบรรณของนักจิตวิทยา มีความซื่อสัตย์ มีคุณธรรม จริยธรรมและจิตสำนึกต่อสังคม เป็นตัวของตัวเอง อุทิศตน และเสียสละ มีน้ำใจ สุภาพ รับผิดชอบต่อชีวิตผู้อื่น มีจิตใจที่อยากช่วยเหลือผู้อื่น มีความพยายาม มีความมุ่งมั่นตั้งใจในการทำงานให้ประสบความสำเร็จ เข้าใจตนเองและความเข้าใจผู้อื่น และยอมรับความแตกต่างระหว่างบุคคล เป็นต้น

ส่วนที่ 2 สัมภาษณ์ความคิดเห็นจากผู้บริหารและคณาจารย์ผู้สอนในสาขาวิชาจิตวิทยา เกี่ยวกับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนิสิตจิตวิทยาในศตวรรษที่ 21 ที่ต้องการจะพัฒนา สามารถจำแนกออกเป็นประเด็นการพัฒนาคุณลักษณะ 2 ด้าน ได้แก่ คุณลักษณะส่วนบุคคลและคุณลักษณะด้านสังคม

1. คุณลักษณะส่วนบุคคล คือคุณลักษณะที่เกิดขึ้นภายในบุคคลที่เป็นทักษะที่เป็นประโยชน์ในการเรียนและการทำงานในสายงานที่เกี่ยวข้องกับจิตวิทยา เช่น การมีความสามารถทางการคิด ไม่ว่าจะเป็นในเรื่องของความคิดสร้างสรรค์ที่จะมีส่วนช่วยในการจัดการกับปัญหาและงานต่าง ๆ ไม่จะเป็นการเรียนหรือการทำงานจิตวิทยาในอนาคต ซึ่งจะมีส่วนสำคัญที่ช่วยให้ผู้เรียนสามารถเผชิญกับสถานการณ์ที่ไม่คาดคิดและไม่คุ้นชิน (ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 1 และ 4) การปรับตัว ซึ่งเป็นทักษะที่สำคัญมาก ที่จะทำให้บุคคลสามารถทำงานและใช้ชีวิตได้อย่างสมดุล กับสถานการณ์ปัจจุบันและในอนาคตซึ่งเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและยากจะคาดการณ์ เพราะปัจจุบันมีการเปลี่ยนที่รวดเร็วและยากจะคาดเดา การพัฒนาให้ผู้เรียนมีทักษะการปรับตัวจะช่วยให้ผู้เรียนสามารถรับมือจัดการกับสิ่งต่างๆ รอบตัวที่เปลี่ยนแปลงไปได้ดี และถ้าหากผู้เรียนไม่สามารถปรับตัวได้ ย่อมจะส่งผลทางลบต่อสุขภาพกายและสุขภาพจิต ซึ่งงานด้านจิตวิทยาส่วนใหญ่เป็นงานที่ต้องให้ความช่วยเหลือ ดูแล ให้บริการผู้อื่น ก่อนที่จะไปช่วยเหลือดูแลผู้อื่น เจ้าตัวเองควรมีสภาพกายและสุขภาพจิตที่ดีพร้อมก่อน (ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 1 และ 2) การมีจิตสำนึก ตามที่สมาคมนักจิตวิทยาอเมริกา APA ได้นิยามไว้ว่า การมีจิตสำนึก เป็นการมีคุณธรรมจริยธรรม ซื่อสัตย์เคารพและยอมรับในกฎเกณฑ์ทางสังคม หากพิจารณาตามนิยามนี้ นับว่ามีความสำคัญต่อผู้เรียนด้านจิตวิทยา เพราะการเรียนจิตวิทยานั้นไม่ใช่เป็นเพียงแค่การมีความรู้ความเข้าใจในองค์ความรู้ของสาขาวิชาเท่านั้น แต่ยังต้องนำไปปฏิบัติต่อบุคคลอื่นด้วยดังนั้น การมีคุณธรรม จริยธรรม มีความรับผิดชอบ ซื่อสัตย์ รวมถึงเคารพและยอมรับในกฎเกณฑ์ทางสังคม จะช่วยให้ผู้เรียนนำความรู้ไปใช้ในทางที่ถูกต้อง ไม่สร้างความเดือดร้อนให้ผู้อื่นและสังคมก่อน (ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 1, 2, 3 และ 5) การกำกับตนเอง เป็นอีกทักษะที่สำคัญในการเรียนและการทำงานด้านจิตวิทยา เนื่องจากการเรียนจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมีการกำกับควบคุมตัวเองให้มีวินัย

ในการศึกษาและตั้งใจเรียนเพื่อเป้าหมายในการเป็นนักจิตวิทยาที่ดีในอนาคตและเช่นเดียวกับการทำงานที่ต้องมีปฏิสัมพันธ์ร่วมกับผู้อื่นนั้น จำเป็นจะต้องมีทักษะในการรู้เท่าทันความคิดและความรู้สึกของตนเอง เพื่อที่จะสามารถกำกับและควบคุมการแสดงออกของตนเองให้มีความเหมาะสม (ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 4)

2. คุณลักษณะด้านสังคม คือคุณลักษณะที่ใช้สำหรับการสร้างปฏิสัมพันธ์ร่วมกับบุคคลอื่น ซึ่งเป็นทักษะที่เป็นประโยชน์ในการเรียนและการทำงานในสายงานที่เกี่ยวข้องกับจิตวิทยา เช่น ทักษะการแสวงหาความร่วมมือ เพราะการทำงานด้านจิตวิทยาจำเป็นต้องทำงานร่วมกับสหวิชาชีพ เช่น จิตแพทย์ นักกิจกรรมบำบัด นักการศึกษาพิเศษ หรือทำงานร่วมกับผู้อื่น ตลอดจนเป็นผู้ประสานงานระหว่างส่วนงานต่างๆ การฝึกให้ผู้เรียนมีทักษะแสวงหาความร่วมมือจึงมีความสำคัญ หากผู้เรียนสามารถแสวงหาความร่วมมือกับบุคคลอื่นได้ย่อมทำให้การทำงานมีประสิทธิภาพมากขึ้น (ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 1, 2, 3, 4 และ 5) ทักษะการบริหารจัดการ ทั้งการจัดการข้อมูลและการจัดการสิ่งแวดล้อม ซึ่งการจัดการที่ดีมีความสำคัญอย่างยิ่งกับการเรียนและการทำงาน การเตรียมการให้สามารถจัดการสิ่งต่าง ๆ ได้ตั้งแต่เริ่มต้น จะช่วยให้ผู้เรียนจิตวิทยาสามารถปรับตัวกับโลกการทำงานได้ดี (ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 1) และนอกจากนี้การทำงานในอนาคต ผู้เรียนอาจจะต้องรับผิดชอบงานหลายๆ งาน หรือโครงการหลายๆ โครงการ พร้อมๆ กัน รวมทั้งการที่อาจจะต้องไปทำงานเป็นทีม การฝึกให้มีทักษะในการบริหารจัดการ จะช่วยให้ผู้เรียนสามารถจัดลำดับความสำคัญ และวางแผนการทำงานได้ (ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 2) ทั้งนี้ทักษะต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องไม่ว่าจะเป็นความเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกัน การเป็นผู้นำและผู้ตามที่ดี รวมถึงการมีใจรักในการบริการ ล้วนต่างเป็นทักษะทางสังคมที่สำคัญสำหรับผู้เรียนจิตวิทยาในฐานะที่เป็นสายงานที่ต้องทำงานร่วมกับผู้อื่นและจำเป็นต้องอาศัยความเข้าใจในความคิดและความรู้สึกผู้อื่น รวมถึงความปรารถนาที่จะให้บุคคลอื่น ๆ พ้นจากความทุกข์ใจที่เกิดขึ้น ขึ้น (ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 1, 2, 3, 4 และ 5)

จากการวิเคราะห์ข้อมูลทั้ง 2 ส่วน ได้แก่ การสำรวจความคิดเห็นจากนิสิตจิตวิทยาและอาจารย์ที่เข้าร่วมโครงการพัฒนาบุคลิกภาพของนิสิตจิตวิทยาที่จัดโดยภาควิชาจิตวิทยา คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ โดยใช้แบบสำรวจเกี่ยวกับคุณลักษณะนิสิตจิตวิทยาที่พึงประสงค์ และการสัมภาษณ์ความคิดเห็นจากคณาจารย์ผู้สอนในสาขาวิชาจิตวิทยา เพื่อทราบประเด็นความต้องการเกี่ยวกับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนิสิตจิตวิทยาในศตวรรษที่ 21 ได้ข้อมูลที่เป็นประเด็นค่อนข้างหลากหลาย เมื่อทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) เพื่อเทียบเคียงกับคุณลักษณะผู้เรียนจิตวิทยาในศตวรรษที่ 21 ตามแนวคิดเรื่องทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของสมาคมนักจิตวิทยาอเมริกา (APA, 2013) ซึ่งเป็นองค์กรทางวิทยาศาสตร์และวิชาชีพชั้นนำที่เป็นตัวแทนด้านจิตวิทยาในสหรัฐอเมริกา และมีสมาชิกเป็นองค์กรทางจิตวิทยาและสาขาที่เกี่ยวข้องกับสายงานทางด้านจิตวิทยาทั่วโลก ที่ได้กำหนดทักษะสำหรับผู้เรียนจิตวิทยาในศตวรรษที่ 21 โดยแบ่งเป็นทักษะที่พึงประสงค์ไว้เป็น 5 ด้าน 17 ทักษะ ได้แก่ ด้านความคิด (Cognitive) ด้านการสื่อสาร (Communication) ด้านบุคลิกส่วนบุคคล (Personal)

ด้านสังคม (Social) และด้านเทคโนโลยี (Technological) (Naufel & S., 2018) แล้ว ผู้ศึกษาจึงทำการคัดเลือกทักษะที่มีความสอดคล้องใกล้เคียงกับผลการวิเคราะห์และสามารถนำข้อมูลที่ได้จากการศึกษาไปพัฒนารูปแบบกิจกรรมที่เหมาะสมกับการส่งเสริมคุณลักษณะผ่านกระบวนการเกมที่เป็นส่วนผสมของกิจกรรมนันทนาการและกีฬาเพื่อสุขภาพต่อไปได้ 2 ด้าน ได้แก่ ด้านบุคลิกส่วนบุคคล (Personal) และด้านสังคม (Social) ซึ่งประกอบด้วยคุณลักษณะย่อยในแต่ละด้านดังนี้

ด้านบุคลิกส่วนบุคคล ได้แก่ การปรับตัว (Adaptability) หมายถึง ความสามารถในการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมเพื่อให้ยืดหยุ่นต่อบุคคล สิ่งแวดล้อม รวมถึงสถานการณ์ที่แตกต่างและเปลี่ยนแปลงไปอย่างทันท่วงที การมีจิตสำนึก (Integrity) หมายถึง การมีคุณธรรม จริยธรรม ซื่อสัตย์ เคารพและยอมรับในกฎเกณฑ์ทางสังคม

การกำกับตนเอง (Self-regulation) หมายถึง ความสามารถในการควบคุมอารมณ์ ความรู้สึกนึกคิด และพฤติกรรมก่อนที่จะแสดงออกอย่างเหมาะสม เพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่วางไว้

ด้านทางสังคม ได้แก่ การแสวงหาความร่วมมือ (Collaboration) หมายถึง ความสามารถในการทำงานร่วมกับบุคคลอื่น แบ่งปันความรับผิดชอบ รับฟังและตอบสนองอย่างเหมาะสมกับความคิดของผู้ร่วมงาน

ความเป็นน้ำหนึ่งใจเดียว (Inclusivity) หมายถึง การยอมรับและกลมกลืนกับบุคคลอื่น ๆ ที่มีความแตกต่างหลากหลายได้

ความเป็นผู้นำ (Leadership) หมายถึง ความสามารถในการนำพาบุคคลเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ของกลุ่ม

การบริหารจัดการ (Management) หมายถึง ความสามารถในการจัดการตนเองบุคคลอื่นและสถานการณ์แวดล้อม เพื่อให้สามารถทำงานให้ประสบความสำเร็จ

การมีจิตใจบริการ (Service orientation) หมายถึง ความสามารถในการให้ความช่วยเหลือผู้อื่นในการแก้ปัญหาและอำนวยความสะดวกด้วยความเข้าใจ

อภิปรายผลการวิจัย

คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้เรียนจิตวิทยาในศตวรรษที่ 21 ทั้งจากการศึกษาจากสำรวจความคิดเห็นจากนิสิตจิตวิทยาที่เข้าร่วมโครงการพัฒนาบุคลิกภาพของนิสิตจิตวิทยาที่จัดโดยภาควิชาจิตวิทยา คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ โดยใช้แบบสำรวจเกี่ยวกับคุณลักษณะนิสิตจิตวิทยาที่พึงประสงค์ และข้อมูลจากการสัมภาษณ์ผู้บริหาร คณบดี หัวหน้าภาควิชา และคณาจารย์ผู้สอนในสาขาวิชาจิตวิทยา เกี่ยวกับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนิสิตจิตวิทยาในศตวรรษที่ 21 และนำข้อมูลทั้ง 2 ส่วนมาจัดหมวดหมู่โดยอ้างอิงจากทักษะสำหรับผู้เรียนจิตวิทยาในการเตรียมพร้อมเพื่อความสำเร็จในการทำงานในศตวรรษที่ 21 (The skillful psychology student prepared for success in the 21st century workplace)

ของสมาคมนักจิตวิทยาอเมริกา สามารถจำแนกคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้เรียนจิตวิทยาในศตวรรษที่ 21 ที่เหมาะสมต่อการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ออกเป็น 2 ด้าน คือ คุณลักษณะด้านบุคลิกส่วนบุคคล ได้แก่ การปรับตัว การมีจิตสำนึก การกำกับตนเอง และคุณลักษณะด้านทางสังคม ได้แก่ การแสวงหาความร่วมมือ ความเป็นน้ำหนึ่งใจเดียว ความเป็นผู้นำ การบริหารจัดการ และการมีจิตให้บริการ โดยการแบ่งคุณลักษณะเป็น 2 ด้านดังกล่าวสะท้อนให้เห็นถึงการพัฒนาคุณสมบัติในการเรียนเพื่อที่จะพัฒนาเป็นนักจิตวิทยาที่ดีในอนาคตทั้งปัจจัยภายในซึ่งได้แก่การที่ผู้เรียนสามารถที่จะปรับตัวให้เข้ากับสถานการณ์ต่าง ๆ ท่ามกลางการเปลี่ยนแปลงของโลก ความสามารถในการกำกับตัวเองให้สามารถสร้างแรงจูงใจในการเรียนและประสบความสำเร็จในการเป็นนักจิตวิทยาที่ดีในอนาคตรวมถึงการกำกับควบคุมการแสดงออกทางอารมณ์ที่เหมาะสมโดยเริ่มต้นจากการตระหนักรู้ถึงความคิด อารมณ์ภายในตนซึ่งจะส่งผลต่อการตระหนักรู้และเข้าใจในตนเองและมีความสัมพันธ์กับการเกิดจิตสำนึกซึ่งเป็นคุณลักษณะทางจริยธรรม (Immordino-Yang, 2011) และเกี่ยวข้องกับการที่จะมีพฤติกรรมที่เหมาะสมกับหลักจรรยาบรรณของนักจิตวิทยาในการทำงานในลำดับต่อไป นอกจากนี้แล้ว ในการทำงานในสายงานทางจิตวิทยาเป็นการทำงานที่ต้องปฏิสัมพันธ์กับคนโดยตรง ไม่ว่าจะเป็นในฐานะของผู้ให้การช่วยเหลือทางจิตใจหรือในฐานะของการทำงานร่วมกับสหวิชาชีพอื่น ๆ คุณลักษณะทางสังคมไม่ว่าจะเป็น การแสวงหาความร่วมมือและความเป็นน้ำหนึ่งใจเดียว จะช่วยให้เกิดประสิทธิภาพในการทำงานร่วมกันในการดูแลรักษาบุคคลอื่นในฐานะบุคลากรทางการแพทย์ในการดูแลรักษาเยียวหาหรือฟื้นฟูส่งเสริมจิตใจ และการที่นักจิตวิทยาสามารถที่จะกำกับควบคุมการแสดงออกทางอารมณ์ที่ดีซึ่งถือเป็นความฉลาดทางอารมณ์หรือ EQ จะส่งผลต่อประสิทธิภาพในการทำงานร่วมกันเป็นทีมกับสหวิชาชีพอื่น ๆ ด้วย (Druskat et al., 2005) อย่างไรก็ตาม คุณลักษณะทางสังคมอื่น ๆ ไม่ว่าจะเป็นความเป็นผู้นำ การบริหารจัดการคนและสิ่งแวดล้อมจะสามารถช่วยให้การทำงานร่วมกับผู้อื่นเป็นไปด้วยความราบรื่นและภายใต้การบริหารจัดการคนและสิ่งแวดล้อมที่ดีจะส่งผลต่อความพึงพอใจในการทำงาน (Koç, 2011) และกำลังใจในการทำงานที่ดีจะส่งผลต่อการมีจิตให้บริการ (Chia-Dai Yen et al, 2016) ซึ่งคุณลักษณะทั้งหมดดังที่กล่าวมาแล้วล้วนแล้วแต่เป็นคุณลักษณะที่พึงประสงค์ต่อการเป็นผู้เรียนจิตวิทยาและเป็นประโยชน์ต่อการทำงานทางด้านจิตวิทยาซึ่งจะทำให้ผู้เรียนจิตวิทยาสามารถที่จะประสบความสำเร็จในการทำงานและสามารถทำงานได้อย่างเต็มประสิทธิภาพและมีความสุข

บรรณานุกรม

กรมสุขภาพจิต. (2565). รายงานผู้ป่วยมารับบริการด้านจิตเวชระบบระบบศูนย์กลางการให้บริการ.
<https://dmh.go.th/report/datacenter/dmh/>

- กระทรวงสาธารณสุข. (2564). รายงานข้อมูลทรัพยากรสาธารณสุข. https://bps.moph.go.th/new_bps/sites/default/files/Report%20Health%20Resource%202021.pdf
- กระทรวงสาธารณสุข. (2566). อัตราป่วยรายใหม่ของผู้ป่วยโรคซึมเศร้า. https://hdcservice.moph.go.th/hdc/reports/report.php?source=pformatted/formatg.php&cat_id=22710ed5db1ed6b12aab540a7b0753b3&id=498d921b3210037891f4f2080df1b4f9
- เก่งกาจ เกลี้ยงแก้ว. (2562). การพัฒนารูปแบบกิจกรรมนันทนาการแบบมีส่วนร่วมเพื่อเสริมสร้างความฉลาดทางอารมณ์ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น. **วารสารอิเล็กทรอนิกส์ Veridian มหาวิทยาลัยศิลปากร (มนุษยศาสตร์สังคมศาสตร์และศิลปะ)**, 12 (1). <https://he02.tcithaijo.org/index.php/Veridian-E-Journal/article/view/151527>
- ฐิตินันท์ พิวนิล. (2565). แนวทางส่งเสริมคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ค่านิยม และหลักคุณธรรม สำหรับนักเรียนโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร. **วารสารประชากรศาสตร์**, 38(1), 1-20.
- ไทยรัฐ. (2563). สพฐ.ขอพนักงานราชการ 225 ตำแหน่งนักจิตวิทยา. <https://www.thairath.co.th/news/local/1816971>.
- ธนตร ตัญญวษ์. (2561). การพัฒนารูปแบบนันทนาการเพื่อเสริมสร้างภาวะผู้นำสำหรับผู้ำนันทนาการ. **ศรีนครินทร์วิวัฒน์**.
- ศูนย์ข้อมูลและข่าวสืบสวนเพื่อสิทธิพลเมือง. (2565). สํารวจข้อมูลผู้ป่วยจิตเวชและบุคลากรสาธารณสุขด้านจิตเวชของไทย. <https://www.tcijthai.com/news/2022/10/scoop/12594>
- American Psychological Association. (2013). **APA guidelines for the undergraduate psychology major: Version 2.0**. <http://www.apa.org/ed/precollege/undergrad/index.aspx>.
- Druskat, V.U., Mount, G., & Sala, F. (Eds.). (2005). **Linking Emotional Intelligence and Performance at Work: Current Research Evidence with Individuals and Groups**. Psychology Press. <https://doi.org/10.4324/9780203763896>
- Immordino-Yang, M. H. (2011). Me, My “Self” and You: Neuropsychological Relations between Social Emotion, Self-Awareness, and Morality. **Emotion Review**, 3(3), 313-315. <https://doi.org/10.1177/1754073911402391>
- Koç, Hakan. (2011). The impact of managers’ leadership behaviors on job satisfaction and performance of employees. **African Journal of Business Management**. 5.
- Yen, Chia-Dai., Yeh, Ching-Hui., & Lin, Shin-Yi. (2016). Psychological empowerment and service orientation: A study of front-line employees in the food and beverage industry. **Journal of Foodservice Business Research**, 19(3), 298-314. DOI: 10.1080/15378020.2016.1178047